

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner

w sprawie z powództwa M. M.
przeciwko Miastu W.
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 grudnia 2016 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 15 marca 2016 r., sygn. akt I ACa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 marca 2016 r. Sąd Apelacyjny w (...) oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego w W. i rozstrzygnął o kosztach postępowania. Rozstrzygnięcie to zapadło w wyniku ponownego rozpoznania sprawy, po uchyleniu wcześniejszego wyroku Sądu Apelacyjnego przez Sąd Najwyższy, wyrokiem z dnia 27 grudnia 2015 r., I CSK 1033/14 (nie publ.). Postępowanie w sprawie dotyczyło roszczenia o wynagrodzenie za bezumowne korzystanie z budynku znajdującego się na gruncie objętym działaniem dekretu z dnia 26 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m.st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279 ze zm. – dalej jako „dekret”). Powództwo zostało wytoczone przez nabywcę

roszczeń do nieruchomości, który nabył je na podstawie umowy z wcześniejszym uprawnionym. W umowie strony określiły cenę nabycia na 50 zł. W tych okolicznościach faktycznych Sąd Apelacyjny stwierdził, że zawarta umowa jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego w rozumieniu art. 58 § 2 k.c. – a tym samym, nieważna. Została ona zawarta z rażącym pokrzywdzeniem zbywcy wierzytelności, który w zamian za prawo o znaczącej wartości uzyskał znikome świadczenie pieniężne.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez powoda, który zarzucił wydanie go z naruszeniem: art. 6, art. 58 § 2 i art. 225 w związku z art. 224 § 2 k.c. Na tej podstawie wniósł on o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i jego zmianę, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania – a w każdym wypadku, o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W sprawie nie zostały spełnione przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Nie występują w niej zwłaszcza trzy zagadnienia prawne, na które – jako na jedyną podstawę – powołał się skarżący.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem z zakresu wykładni prawa, istotny z perspektywy rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, mający charakter precedensowy i mogący – przez wyjaśnienie go w ramach rozpoznania skargi kasacyjnej – przyczynić się do rozwoju prawa (tak m.in. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.). Przesłance tej nie odpowiada jednak żadna z kwestii wskazanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Pierwsza z nich odnosi się do funkcji roszczenia z art. 225 w zw. z art. 224 § 2 k.c. w kontekście skutków działania dekretu. Skarżący powołał się w tym zakresie na potrzebę ustalenia, czy roszczenie to pełni jedynie funkcję rekompensaty krzywd historycznych na rzecz osób dotkniętych nimi bezpośrednio oraz ich następców prawnych – czy też stanowi immanentny składnik systemu roszczeń chroniących prawo własności. Rozwijając ten argument, skarżący przedstawił obszerny wywód odnoszący się do istoty roszczeń uzupełniających i ich

funkcji. Stwierdzenia te nie wskazują jednak, w czym skarżący upatruje problemowego charakteru powołanej przez siebie kwestii – co odpowiadałoby pojęciu istotnego zagadnienia prawnego w opisanym wyżej rozumieniu. Biorąc pod uwagę sam kształt, w jakim sformułował ją skarżący, kwestia ta pozostaje w pełni oczywista. Regulacja art. 225 w zw. z art. 224 § 2 k.c. ma bez wątpienia charakter obiektywny w tym znaczeniu, że jej stosowanie nie zostało uzależnione przez ustawodawcę od jakichkolwiek przesłanek o znaczeniu podmiotowym. Dotyczy to także sytuacji, w których świadczenie pieniężne wypłacane na tej podstawie miałoby stanowić dla właściciela nieruchomości lub jego następców prawnych sposób zrekompensowania strat, jakie poniósł w związku z pozbawieniem go prawa własności w wyniku działań nacjonalizacyjnych po drugiej wojnie światowej. Pytanie o rolę, jaką mogą odegrać w tym zakresie roszczenia uzupełniające, pozostaje bez wątpienia interesujące z teoretycznego punktu widzenia, nie ma jednak bezpośredniego przełożenia na konstrukcję prawną art. 225 w zw. z art. 224 § 2 k.c. Niezależnie od tego, kwestia ta była już przedmiotem uwag Sądu Najwyższego w wyroku z dnia 27 grudnia 2015 r., I CSK 1033/14 (nie publ.) i nie wymaga dalszych wyjaśnień.

Trudno także stwierdzić, by zagadnienie to miało bezpośrednie znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy, w której wniesiono skargę kasacyjną. Przedmiotem oceny sądu pozostawała w tym wypadku ważność umowy o rozporządzeniu roszczeniem dekretowym, oceniana z perspektywy zgodności z zasadami współżycia społecznego. Charakter roszczeń uzupełniających był wprawdzie elementem uwag Sądu Apelacyjnego w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia, odgrywał jednak wyłącznie charakter argumentu pomocniczego i nie przesądził o kształcie zaskarżonego rozstrzygnięcia – wobec stwierdzenia przez Sąd Apelacyjny, że w okolicznościach sprawy nie doszło do skutecznego rozporządzenia roszczeniem dekretowym.

Przesłanki istotnego zagadnienia prawnego nie spełniają także dwa kolejne problemy, które wskazał skarżący. Dotyczą one sposobu rozumienia klauzuli zasad współżycia społecznego użytej w art. 58 § 2 k.c. Skarżący wskazał, po pierwsze, na konieczność ustalenia, czy przesłanka społeczno-gospodarczego przeznaczenia prawa może mieć znaczenie przy ocenie sprzeczności czynności rozporządzającej

tym prawem z zasadami współżycia społecznego. Z tych samych przyczyn, o których mowa była już wyżej, kwestia ta nie ma jednak przesądającego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, dotyczy bowiem wyłącznie jednego z wątków argumentacji Sądu Apelacyjnego, który – co więcej – był już analizowany w okolicznościach sprawy przez Sąd Najwyższy. Po drugie, za istotne zagadnienie prawne na tle sprawy nie można uznać pytania, czy przynależność dłużnika do sektora finansów publicznych ma znaczenie z perspektywy oceny zgodności czynności prawnej, w której wyniku dochodzi do zmiany wierzyciela, z zasadami współżycia społecznego. Problem ten dotyczy wyłącznie sfery argumentacji, jaka została zastosowana *ad casum* przez Sąd Apelacyjny w celu wykazania sprzeczności umowy z zasadami współżycia społecznego. Nie zawiera on natomiast w sobie jakiegokolwiek problemu prawnego o szerszym wymiarze, którego wyjaśnienie mogłoby w istotnym stopniu przyczynić się do rozwoju prawa. Z analogicznych przyczyn, o których była już mowa wcześniej, problem ten nie ma także bezpośredniego przełożenia na kształt rozstrzygnięcia wydanego w sprawie – wobec wielowątkowości argumentacji przedstawionej przez Sąd Apelacyjny za wnioskiem o sprzeczności zawartej umowy z zasadami współżycia społecznego.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzeczono jak w postanowieniu.

aj

r.g.